

Život

KIT RIČARDS
uz pomoć Džejsa Foksa

Preveli
Dejan Cukić i Goran Skrobonja

Laguna

Naslov originala

Keith Richards

LIFE

Copyright © 2010 by Mindless Records, LLC
Translation copyright © 2011 za srpsko izdanje, LAGUNA

Patriši

Fotografije

- Strana 26. Sa Doris. Ramzgejt, Kent, avgusta 1945.
- Strana 76. 1959. kao petnaestogodišnjak, s prvom gitarom koju mi je kupila Doris.
- Strana 110. Rani *Rolingstounsi*, klub *Marki* 1963, s našim tvorcem Ijanom Stjuartom (gore desno).
- Strana 162. *Redlands*, moja kuća u Saseksu, u Engleskoj, ubrzo pošto sam je kupio 1966.
- Strana 210. Brajan, Anita, ja – visoka napetost u Marakešu.
- Strana 252. Trkalište *Altamont* 1969, dok su stvari postajale gadne.
- Strana 310. Slaganje glasova s Gremom Parsonsom, gostom u *Nelkotu* za vreme snimanja albuma „*Exile on Main Street*“.
- Strana 346. *Staršip*, stari avion Bobija Šermana na „*STP*“ turneji po SAD 1972.
- Strana 402. S Marlonom, na turneji 1975.
- Strana 448. Nova ljubav: Pati Hensen, Njujork, 1980.
- Strana 478. Ja držim Vudua, spasenog mačka, u njegovim odajama na Barbadosu, avgusta 1994.
- Strana 542. Arena u Amsterdamu, 31. jula 2006.

Prvo poglavlje

U kome me, na turneji 1975. godine,
zaustavljaju policajci u Arkanzasu. Sledi natezanje.

Zašto smo se za ručak u restoranu *4-Dice* u Fordajsu, u Arkanzasu, zaustavili za vreme prazničnog vikenda za Dan nezavisnosti? Ili bilo kog drugog dana? Uprkos svemu što sam naučio za deset godina vozikanja kroz „Biblijski pojas“.* Maleni grad Fordajs. Grupa *Rolling Stones* je na jelovniku policije širom Sjedinjenih Država. Svaki pandur žudeo je da nas uhapsi svim dostupnim sredstvima, tako zaradi unapređenje i patriotski oslobodi Ameriku engleskih pederčića. Bila je 1975. godina, vreme svireposti i sukobljavanja. Sezona slobodnog lova na *Stounse* proglašena je još od naše poslednje turneje, 1972, poznatije pod nazivom „*STP*“. Američka vlada primetila je nemire (istina), građansku neposlušnost (takođe istina), nezakoniti seks (šta god to bilo) i nasilje širom Sjedinjenih Država. Za sve to bili smo krivi mi, obični putujući svirači. Mi smo podsticali mlade na pobunu, mi smo kvarili Ameriku, pa su oni odlučili da nam više nikada ne dopuste putovanje u SAD. Ovo je, u Niksonovo vreme, postalo

---

* *Bible belt* – neformalni naziv za jugoistok SAD, karakterističan po konzervativizmu i verskom fundamentalizmu pretežno protestantskog stanovništva. (Prim. prev.)

ozbiljno političko pitanje. On je lično nahuškao svoje kerove i upotrebio razne prljave smicalice protiv Džona Lenona, za koga je mislio da ga može koštati izbora. S druge strane, mi smo, kako je to zvanično saopšteno našem advokatu, bili najopasnija rokenrol grupa na svetu.

Prethodnih nekoliko dana naš sjajni advokat Bil Karter svojeručno nas je izvukao iz velikih nevolja koje su nam policijske snage u Memfisu i San Antoniju pripremile kako bi nas zaskočile. A sada bi Fordajs, mali grad sa 4.837 stanovnika, na čijem školskom grbu stoji neka čudna crvena buba, mogao biti taj koji će pokupiti plen. Karter nas je upozorio da uopšte i ne vozimo kroz Arkanzas, a pogotovu da ne napuštamo glavni put. Naglasio je kako je država Arkanzas nedavno pokušala da donese nacrt zakona kojim se zabranjuje rokenrol. (Voleo bih da vidim tu pravnu formulaciju – „Tamo gde postoje glasna i uporna četiri udarca u taktu...“) Pa ipak, vozili smo sporednim putevima u potpuno novom, žutom ševroletu impala. U čitavim Sjedinjenim Američkim Državama verovatno nije bilo blesavijeg mesta za zaustavljanje s kolima punim droge – konzervativna, zatucana sredina, nimalo raspoložena da pruži gostoprimstvo strancima drugačijeg izgleda.

Sa mnom u automobilu bili su Roni Vud, Fredi Sesler (neverovatan lik, moj prijatelj, gotovo drugi otac, koji će imati veliku ulogu u ovoj priči) i Džim Kalahan, dugogodišnji šef našeg obezbeđenja. Bili smo između Memfisa i Dalasa, na putovanju dugom šest stotina kilometara, a u Dalasu nas je sutradan čekao novi koncert na stadionu *Koton boul*. Džim Dikinson, Južnjak koji je svirao klavir u pesmi „Wild Horses“, rekao nam je da su teksaški pejzaži vredni vožnje kolima. I tako nam je bilo dosta aviona. Let od Vašingtona do Memfisa bio je zastrašujući, s propadanjem od hiljadu metara, uz mnogo jecanja i vriske. Fotograf Eni Libovic udarila je glavom u avionski svod, a putnici su ljubili aerodromsku pistu kada smo se spustili. Mene su primetili kako u zadnjem delu letelice, dok smo se bacakali preko nebesa, konzumiram

razne supstance s još većom posvećenošću nego obično. Nisam želeo da nešto propadne. Bio je to gadan let u starom avionu Bobija Šermana, staršipu.*

Tako smo se odlučili za vožnju autom, a Roni i ja smo bili posebno glupi. Zaustavili smo se kod jedne drumske krčme zване *4-Dice*, seli i naručili, a onda smo Roni i ja otišli u klonju. Da se zagrejemo, kapirate. Naduvali smo se. Nije nam se dopadala ostala klijentela, a ni hrana, pa smo visili u klonji, smejali se i blesavili. Ostali smo unutra četrdeset pet minuta. To se u ovim krajevima ne radi. Barem ne u ono vreme. Tako se situacija uzburkala i pogoršala. Osoblje je pozvalo pandure. Dok smo napuštali parking, primetili smo sa strane zaustavljen crn automobil bez registarskih tablica. Čim smo krenuli, dvadesetak metara niz put čuli smo sirene i videli mala raznobojna svetla, a oni su iskočili uperivši nam sačmare u lica.

Imao sam kapu od džinsa s gomilom džepova punih doupa. Sve je bilo puno droge. Bilo je dovoljno da odvojiš tapaciranu oblogu u samim vratima automobila i pojavile bi se plastične kese pune kokaina, trave, pejotla i meskalina. Gospode, kako ćemo se izvući iz ovoga? Nije bilo goreg trenutka da nas uhapsu. Čudo je kako nam je ovaj put uopšte dopušteno da dođemo na turneju po Americi. Naše vize zavisile su od niza uslova koje je u prethodne dve godine Bil Karter dogovorio teškim međudržavnim manevrima sa američkim Ministarstvom inostranih poslova i Imigracionom službom, sa čime su takođe bile upoznate policijske snage svih velikih gradova. Jasno, osnovni uslov bio je da nas ne uhapsu zbog posedovanja narkotika, a na Karтеру je ostalo da to jamči.

U to vreme nisam bio na teškim sranjima. Skinuo sam se pred turneju. Mogao sam jednostavno sve da ostavim u avionu. Do

* *Robert Cabot Sherman Jr. (Bobby)* – američki pevač i glumac, tinejdžerska zvezda šezdesetih i sedamdesetih godina prošlog veka. Postao je vlasnik aviona koji je potom iznajmljivao najpopularnijim izvođačima za njihove turneje. (Prim. prev.)

dana današnjeg nije mi jasno zašto sam uopšte nosio sve to đubre sa sobom i tako stavio sve na kocku. Ljudi u Memfisu su me fino snabdeli pa mi se nije odricalo od takve robe. Ipak, mogao sam sve da stavim u avion i vozim se čist. Zašto sam napunio kola poput nekog umišljenog dilera? Možda sam se probudio kasno za avion? Znam samo da sam proveo dosta vremena otvarajući obloge na vratima i trpajući staf unutra. Pri čemu pejot ionako nije vrsta materije koja meni prija.

U džepovima moje kape bilo je hašiša, sedativa i nešto koke. Pozdravio sam policajce zamahnuvši kapom i bacivši hašiš i pilule u žbunje. „Dobar dan, pozorniće“ – zamah i bacanje – „O! Jesam li prekršio neki ovdašnji zakon? Preklinjem vas da mi oprostite. Ja sam Englez. Da li sam vozio pogrešnom stranom puta?“ Odmah si postigao da malo ustuknu. A i otarasio si se sranja. Međutim, bio je to samo deo. Ugledali su na sedištu lovački nož, koji će kasnije odlučiti da pokupe kao dokaz „skrivenog oružja“, lažljiva kopilad. Naredili su nam da ih pratimo do parkinga negde ispod gradske većnice. Dok smo vozili, siguran sam da su posmatrali kako bacao još izvesne količine svakojakih sranja na put.

Nisu obavili pretres odmah po dolasku u garažu. Rekli su Roniju da ode do automobila i donese svoje stvari. Roni je imao malu ručnu torbu, ili tako nešto u kolima, ali istovremeno je gurnuo sav svoj doup u kutiju za papirne maramice. Dok je izlazio, došapnuo mi je: „Ispod vozačkog sedišta.“ Kada sam ušao u kola, tu nije bilo ničega što bih uzeo, samo je trebalo da se pretvaram kako nešto tražim kako bih se otarasio kutije. Međutim, nisam imao pojma koji kurac s njom da uradim, pa sam je samo malo zgužvao i stavio pod zadnje sedišta. Nikada mi neće biti jasno zašto nisu rasturili čitav auto.

Sada su već shvatili koga imaju. („Paaazi ovo, uhvatili smo neko!ko živih!“) Međutim, onda kao da iznenada nisu znali šta da rade s tim internacionalnim zvezdama zaglavljanim u njihovoj nadležnosti. Sada su morali da prizivaju pomoć iz cele države. A

činilo se da ne znaju ni za šta da nas optuže. Pored svega, ukapirali su da pokušavamo da pronađemo Bila Kartera, a to mora da ih je zastrašilo, jer ovo je bilo Karterovo dvorište. On je odrastao u Rektor, obližnjem gradu, i poznao je svakog predstavnika zakona, svakog šerifa, državnog tužioca i sve političke vođe. Verovatno su zažalili što su druknuli preko žice vest o svom ulovu. Predstavnici sedme sile počeli su da se okupljaju ispred mesne sudnice (jedna TV stanica iz Dalasa odmah je unajmila avion lirdžet da bi među prvima izveštavala). Bila je subota po podne, a oni su uporno zvali za savet državne zvaničnike u Litl Roku, glavnom gradu Arkanzasa. Tako, umesto da nas zatvore u ćelije i puste tu sliku u svet, zadržali su nas pod nekakvim labavim „zaštitnim nadzorom“ u kancelariji šefa policije, što je značilo da smo mogli pomalo i da se šetkamo unaokolo. Gde je taj Karter? Kancelarije su preko praznika bile zatvorene, a mobilni telefoni još uvek nisu postojali. Trebalo je da prođe nešto vremena pre nego što mu se uđe u trag.

U međuvremenu, mi pokušavamo da se otarasimo ostatka droge. Potpuno smo nakićeni. Sedamdesetih sam leteo kao ptica na najčistijem farmaceutskom kokainu, paperjastom prahu iz laboratorija kompanije *Merk*. Fredi Sesler i ja smo se uputili u klonju, a niko nas nije čak ni pratio tamo. „Isuse Hriste!“ – ta fraza prethodila je svemu što Fredi ima da kaže – „Pun sam kô brod.“ Imao je bočice pune sedativa tuinala. Bio je toliko živčan što će ih prosuti u klozetsku šolju da mu je, dok je pokušavao da se reši kokaina, bočica ispala pa su se sve te jebene tirkizno-crvene pilulice razletele unaokolo. Ja sam ubacio hašiš i travu, povukao vodu, ali jebena stvar nije htela da potone. Bilo je previše trave. Povlačio sam vodu opet i opet, kad se iznenada te pilulice zakotrljaše ispod zida kabine. Pokušavao sam da ih pokupim, zavrljačim i sve to, ali između kabine u kojoj sam bio i Fredijeve bila je još jedna kabina pa je sada pedesetak šarenih pilulica ležalo nasukano u sredini.

„Isuse Hriste, Kite!“

„Smiri se, Fredi, ja sam pokupio sve iz moje kabine, imaš li ti sve iz svoje?“

„Mislim da imam, mislim da imam.“

„U redu, hajmo u sredinu da se rešimo ostatka.“ Jebeno sranje je jednostavno pljuštalo sa svih strana. Neverovatno, svaki džep u koji bih pogledao... nisam imao pojma da imam toliko koke!

Moguću bombu predstavljala je Fredijeva tašna, koja se nalazila u još uvek neotvorenom prtljažniku našeg automobila, a znali smo da u njoj ima kokaina. Nisu mogli da ga ne nađu. Fredi i ja smo se dogovorili da bi njega trebalo tog popodneva da se strateški odrekemo i kažemo kako se radi o autostoperu. Međutim, ovom autostoperu mi ćemo – kada se on najzad pojavi – rado ponuditi pomoć našeg pravnog savetnika, ako to bude potrebno.

Gde je Karter? Trebalo je vremena da se saberu naše snage, a za to vreme je broj ljudi u Fordajisu narastao do razmera uličnih demonstracija. Ljudi iz Misisipija, Teksasa, Tenesija skupljali su se kako bi prisustvovali zabavi. Ništa se neće dogoditi dok ne pronađu Kartera, a on je bio na turneji i uživao u zasluženom danu odmora. Tako sam imao vremena da promislim kako mi se dogodilo da se opustim i zaboravim na pravila. Nemoj kršiti zakon i ne dopusti da te zaustave. Panduri svuda, a posebno na Jugu, imaju čitav niz šatro zakonskih smicalica da te privedu ako im se prohte. I bez ikakvih teškoća mogu da te zatvore na devedeset dana. Zato nam je Karter rekao da se držimo glavnog auto-puta. „Biblijski pojas“ bio je tada mnogo čvršće stegnut.

Prešli smo veliku kilometražu kopnenim putevima u tim prvim turnejama. Drumske krčme uvek su bile zanimljivo igranje glavom. Za njih bolje da se pripremiš i da budeš spreman. Probaj da uđeš na kamiondžijsko odmorište dole na Jugu ili u Teksasu, '64, '65, '66. godine. Bilo je to opasnije od ičega što te je moglo zadesiti negde u gradu. Uđeš unutra gde te čekaju lokalci i polako počinješ da kapiraš kako ne možeš imati baš ugodan obrok uz sve te teto-virane kamiondžije s vojničkim frizurama. Nervozno odabereš jelo: „Ovaj... zapakujte mi to za poneti, molim vas.“ Zvali su nas

devojkicama zbog duge kose. „Kako ste, devojke? Da li bi neka igrala sa mnom?“ Kosa... jedna od tih sitnica o kojima se ne razmišlja, a koje su promenile čitave kulture. To kako su reagovali na naš izgled u nekim delovima Londona nije se mnogo razlikovalo od toga kako su nas gledali na Jugu. „Zdravo, draga“, i sva ta sranja.

Kada se pogleda unazad, bila su to nemilosrdna sukobljavanja, ali o tome tada nismo razmišljali. Kao prvo, sve su to bila nova iskustva pa i nisi bio svestan posledica koje bi mogla imati za tebe. Postepeno bi sazrevao kroz njih. Prosto sam shvatio da u tim situacijama, ako vide gitare i provale da se radi o muzičarima, iznenada sve postaje sasvim u redu. Bolje da poneseš gitaru među kamiondžije. „Umeš li da prebiraš po tome, sinko?“ Ponekad se događalo da bismo zaista izvadili instrumente i svirali za vreme jela.

Međutim, bilo je dovoljno preći prugu da se dobije istinsko obrazovanje. Ako bismo bili na turneji s crnim muzičarima, oni su vodili računa o nama. Bilo je: „Hoćeš da kresneš nešto večeras? Dopašćeš joj se. Nikada ranije nije videla ništa slično tebi.“ Dočekali bi te, nahranili i namestili da kresneš. Belačka strana grada bila je mrtva, ali s druge strane pruge sve se pušilo. Dokle god si poznavao prave macane, sve je bilo u redu. Neverovatna edukacija.

Ponekad smo imali dva ili tri nastupa dnevno. Nisu to bili dugi nastupi. Sviralo se dvadesetak minuta ili pola sata, tri puta dnevno. Čekali smo na svoj red jer se radilo uglavnom o revijama, s crnim izvođačima, amaterima, mesnim belackim hitovima, čemu sve već ne... a kada se dokopaš Juga, to je bilo prosto beskrajno. Gradovi i države samo su promovali. To zovu groznicom belih linija. Ako si budan, buljiš u bele linije po sredini puta, a svaki čas neko kaže: „Moram da kenjam“, ili „Gladan sam“. Onda se ulazi u te kratke deliće usputnog teatra. Pričam o sporednim drumovima po Karolinama, Misisipiju i takvim stvarima. Izletiš očajnički želeći da se ispišaš, ugledaš znak za muški klozet, a tamo stoji neki crni baja i kaže: „Samo za obojene“. Pomisliš: „Ovo je diskriminacija!“ Vozili smo se pored tih malih crnačkih krčmi iz kojih je grurala neverovatna muzika, a para kuljala kroz prozore.

„Hej, hajde da stanemo ovde.“

„To može da bude opasno.“

„Ma ne, hajde, slušaj samo kako lože.“

Tu bi svirao bend – trojica velikih crnih baja – dok bi neke kurveštije đuskale unaokolo s novčanicama zataknutim za gaćice. Onda mi uđemo unutra i za trenutak gotovo da se oseti jeza, jer to su prvi belci koje su ikada videli na tom mestu. Međutim, oni znaju da je energija suviše jaka da bi nekoliko belih tipova mogli nešto da promene. Posebno jer i ne ličimo na lokalce. Potom se oni vrlo zainteresuju i mi se potpuno prepustimo. Ipak, onda moramo dalje na put. Sranje, mogao bih danima ovde da ostanem. Ali moraš ponovo da se izvučeš dok te predivne crne dame stiskaju među svojim ogromnim sisama. Izadeš napolje prekriven znojem i parfemom, i svi uletimo u kola mirišući dobro dok se muzika lagano gubi u pozadini. Mislim da su se neki među nama osetili kao u raj, jer samo godinu dana ranije dirinčili smo po londonskim klubovima. Nije nam loše išlo, ali posle samo godinu dana zaista smo se našli negde gde nikada nismo mislili da ćemo stići. Bili smo u Misisipiju. Svirali smo tu muziku s punim poštovanjem, ali sada smo zaista mogli da je nanjušimo. Sanjaš da budeš bluzer, a već u sledećem trenutku to jebeno i jesi, zaglavljen među pravim likovima, a Madi Voters (Muddy Waters) stoji pored tebe. Sve se događa toliko brzo da nisi u stanju da primetiš sve utiske koji te zasipaju. To se dešava kasnije, u sećanjima, jer stvarno je previše. Jedno je svirati pesmu Madija Votersa, a sasvim drugo svirati s njim.

Bilu Karteru su najzad ušli u trag u Litl Roku. Nalazio se na roštilju kod prijatelja koji je sticajem okolnosti bio sudija. Vrlo korisna slučajnost. On će iznajmiti avion i doći za dva-tri sata, sa sve sudijom. Karterov prijatelj sudija poznao je državnog policajca određenog da obavi pretres automobila. On mu je rekao da misli kako policija nema pravo to da uradi i upozorio ga da odlože pretres dok on ne stigne. Sve je zamrznuto na još dva sata.

Bil Karter se razvijao radeći na lokalnim političkim kampanjama još od studentskih dana, pa je poznao gotovo svakoga od

nekakvog značaja u Arkanzasu. Ljudi za koje je radio u međuvremenu su izrasli u neke od najmoćnijih predstavnika Demokratske partije u Vašingtonu. Njegov mentor bio je Vilbur Mils iz Kenseta, predsedavajući Odbora za poreze i doprinose američkog Kongresa, zbog čega je bio najmoćniji čovek posle predsednika. Karter je poticao iz siromašne porodice, ali je pristupio vazduhoplovstvu u vreme Korejskog rata i vojničkom nadoknadom finansirao studije prava sve dok taj izvor nije presušio. Onda je ušao u Službu bezbednosti i završio čuvajući Kenedija. Nije se nalazio u Dalasu na dan atentata (bio je na vežbama), ali je inače svuda išao s Kenedijem, učestvovao u planiranju njegovih putovanja i upoznao sve ključne zvaničnike u svakoj državi koju bi Kenedi posetio. Bio je uvek blizu središta zbivanja. Posle Kenedijeve smrti radio je kao istražitelj za Vorenovu komisiju, a potom započeo sopstvenu pravničku praksu u Litl Roku, postavši neka vrsta narodnog advokata. Imao je muda. Strastveno se zalagao za poštovanje zakona, za ispravan poredak stvari, za Ustav... i o tome držao predavanja na policijskim seminarima. Jednom mi je rekao da je postao branilac jer mu se smučilo to kako policija redovno zloupotrebljava svoju moć i izvrće zakon, što se odnosilo na skoro svakog pandura koga je sreo za vreme turneje sa *Stounsima*, u skoro svakom gradu. Karter je bio naš prirodni saveznik.

Stare veze u Vašingtonu bile su njegov adut kada nam nisu odobrene vize za turneju po SAD 1973. Kada je krajem te godine Karter prvi put otišao u Vašington kao naš predstavnik, otkrio je da uticaj Niksonove snažne preporuke doseže sve do najnižih nivoa administracije. Zvanično mu je saopšteno da *Rolingstounsi* više nikada neće imati turneju po Americi. Pored toga što smo bili najopasniji rokenrol sastav na svetu, jer izazivamo nered, podstičemo nedolično ponašanje i nepoštovanje zakona, postojao je i raširen bes jer se Mik (Mick Jagger) pojavio na sceni odeven kao Ujka Sem (Uncle Sam), s prugama i zvezdicama kao na američkoj zastavi. Samo to bilo je dovoljno da mu se zabrani ulazak. Radilo se o zastavi! Morao si da se čuvaš napada s te strane. Sredinom

šezdesetih, Brajana Džonsa jednom su skembali jer je pokupio američku zastavu koja je ležala iza scene u Sirakjuzu, u državi Njujork, mislim. On ju je prebacio preko ramena, ali jedan njen kraj dodirivao je pod. Bilo je to posle koncerta, spremali smo se za povratak u hotel, a tada nas je policajac iz pratnje sve ugurao u kancelariju i zavrištao: „Vučeš zastavu po zemlji! Potcenjuješ moju naciju! To je neprijateljsko delo!“

A još je bila tu i moja reputacija, ne bežim od toga. Moja zavist od heroina bila je široko poznata činjenica. (A šta bi drugo štampa pisala o meni?) Upravo sam, oktobra 1973, u Britaniji osuđen zbog posedovanja droge, a isto mi se dogodilo i u Francuskoj 1972. Kada je Karter otpočeo sa svojom kampanjom, zakuvavala se afera „Votergejt“. Privedeni su neki od Niksonovih saradnika, a i on će uskoro pasti zajedno sa Holdemanom, Mičelom i ostalima.* Neki među tim ljudima lično su, uz pomoć FBI, učestvovali u skrivenoj operaciji protiv Džona Lenona.

Karterova prednost u odnosu na imigraciono odeljenje bila je u tome što je on bio „jedan od naših“ – nekadašnji pripadnik snaga reda i zakona, poštovan zbog službovanja kod Kenedija. Izveo je predstavu u stilu: „Znam kako se vi momci osećate“, i jednostavno rekao da bi želeo da ga saslušaju jer misli da se prema nama ne postupa pravično. Posle mnogo meseci zapinjanja, uspelo mu je da se ubaci. Posebnu pažnju je obratio na osoblje nižeg ranga za koje je znao da mogu otežavati stvari formalnostima. Ja sam se podvrgao medicinskim testovima kako bih dokazao da više nisam na drogama. Otišao sam kod istog doktora u Francuskoj koji mi je već dao mnogo zdravstvenih potvrda. Onda je Nikson dao ostavku. Karter je tada zatražio da se neko od visokih funkcionera sastane s Mikom i sam prosudi. Naravno, Mik je obukao odelo i šarmirao tipa do daske. Mik je zaista najsvestraniji momak. Zato ga obožavam. On je u stanju da vodi filozofsku raspravu sa Sartrom na

* Niksonov šef kabineta Bob Holdeman i ministar pravosuđa Džon Mičel. (Prim. prev.)

njegovom jeziku. Mik ume s lokalcima. Karter mi je rekao da zahveze za vize nije podneo u Njujorku ili Vašingtonu, već u Memfisu, gde je bilo mnogo mirnije. Sve je rezultiralo zapanjujućim preokretom. Iznenada su nam izdate dozvole za rad i vize, pod jednim uslovom: da Bil Karter ide na put s grupom *Rolingstouns* i lično uveri vlasti da će neredi biti sprečeni i da neće biti nezakonitih aktivnosti na turneji. (Tražili su da nas prati i doktor – bio je to jedan gotovo nestvaran lik koji će se pojaviti kasnije u ovoj priči. Postao je najveća žrtva turneje isprobavajući naše medikamente i pobegavši sa jednom grupi devojkom.)

Karter ih je ubedio ponudivši se da vodi turneju u stilu Službe bezbednosti, zajedno s policijom. Pored toga, njegove različite veze značile su da može unapred dobiti obaveštenje ako policija negde planira hapšenja. To nam je sačuvalo dupe u mnogim prilikama.

Stanje se zaoštrilo od naše poslednje turneje 1972, uz sve demonstracije, antiratne marševe i Niksonovo doba. Prvu potvrdu toga dobili smo 3. juna u San Antoniju. Ovo je bila turneja sa džinovskim kurcem na naduvavanje. On se dizao iz scene dok je Mik pevao „Starfucker“. Bio je sjajan, taj kurac, mada smo kasnije platili cenu jer je Mik na svakoj potonjoj turneji želeo scenske efekte, prikrivajući tako sopstvenu nesigurnost. Napravila se velika frka kako bi se u Memfisu izveli slonovi, sve dok oni nisu počeli za vreme probe da lome ograde i seru svuda po sceni, pa se od te ideje odustalo. Nismo imali nikakve poteškoće zbog kurca na prvim nastupima u *Baton ružu*. Međutim, on je bio pravi mamac za pandure, koji su odustali od namere da nas uhapse u hotelu, na putu ili u garderobi. Jedino mesto gde su mogli da nas uhvate bila je bina. Zapretili su da će uhapsiti Mika ako se te večeri podigne kurac, i nastalo je ogromno natezanje. Karter ih je upozorio da će klinici uništiti arenu. Procenio je situaciju i uverio se da publika to neće trpeti. Na kraju je Mik odlučio da se povinuje željama lokalnih vlasti i kurac se nije podigao u San Antoniju. U Memfisu, kada su zapretili da će uhapsiti Mika ako peva reči „Starfucker“ („Zvezdojebačica“), Karter ih je izbacio iz koloseka pokazavši

programsku listu lokalne radio-stanice, koja je tu pesmu emitovala već dve godine bez ikakvih pritužbi slušalaca. Karter je uvideo – i bio odlučan da se protiv toga bori na svakom koraku – da policija u svakom gradu, kada krene, krši zakon i bez pravne osnove reaguje pokušavajući da sprovede hapšenje bez naloga i pretres bez opravdanog povoda.

I tako, nekakva procedura već je pokrenuta dok je Karter najzad stigao u Fordajs, ruku pod ruku sa sudijom. U gradu se skupio veliki novinarski korpus. Ispred njega su postavili blokade puta kako bi se sprečio još veći priliv ljudi. Policija je želela da otvori prtljažnik automobila jer su bili uvereni da će tu pronaći drogu. Najpre su me optužili za neopreznu vožnju jer su mi gume zaškripale, zabacujući šljunak dok sam napuštao parking restorana. Dvadeset metara neoprezne vožnje. Druga optužba: imao sam „skriveno oružje“ – lovački nož. Međutim, da bi otvorili prtljažnik, bila im je neophodna „osnovana sumnja“, što znači da je morao postojati nekakav dokaz ili osnovana pretpostavka da je počinjen zločin. U suprotnom, pretres je nezakonit i slučaj bi bio odbačen čak i ako nešto pronađu. Mogli su da otvore prtljažnik da su ugledali nedozvoljenu robu kroz prozor automobila, ali nisu videli ništa. Ovo sa „osnovanom sumnjom“ izazivalo je česte provale nadmetanja u urlanju među raznim zvaničnicima dok je popodne lagano odmicalo. Za početak, Karter je jasno stavio do znanja da je prozreo nameštenu optužbu. Kako bi izmislili osnovanu sumnju, pandur koji me je zaustavio izjavio je da je osetio miris dima marihuane kroz prozore automobila dok smo napuštali parking, što je za njih bio znak da otvore prtljažnik. „Mora da misle da sam pao s lubeničarskog kamiona“, rekao nam je Karter. Panduri su pokušavali da kažu kako je u minutu između napuštanja restorana i izlaska s parkinga bilo dovoljno vremena da se zapali džoint i kola ispune s dovoljno dima da ga

oni osete na tolikoj razdaljini. Zbog toga su nas priveli, kažu. Sama ova tvrdnja uništila je svaki kredibilitet policijskih dokaza. Karter je o tome porazgovarao s već prilično besnim šefom policije. Njegov grad nalazio se pod opsadom, ali on je znao da bi mogao sprečiti rasprodat koncert naredne večeri u Dalasu ako nas zaustavi u Fordajsu. U šefu policije Bilu Goberu Karter i mi smo videli tipičnog zatucanog pandura, varijantu „Biblijskog pojasa“ među mojim prijateljima iz policijske stanice u Čelsiju, uvek spremnim da izvrnu zakon i zloupotrebe svoja ovlašćenja. Gober je bio čovek koga je pojava *Rolingstounsa* lično vređala – naša odeća, naša kosa, ono za šta smo se zalagali, naša muzika, a iznad svega, naše suprotstavljanje vlastima, kako je on to doživljavao. Neposlušnost. Čak je i Elvis govorio: „Da, gospodine.“ Ali ne i ovi dugokosi propaliteti. Tako je Gober krenuo u akciju i otvorio prtljažnik uprkos Karterovom upozorenju da će ga goniti do Vrhovnog suda. Kada je prtljažnik otvoren, to je bio pravi šlag na torti. Da se prevrneš od smeha.

Kada se pređe reka i izađe iz tada uglavnom „suve“ države Tenesi, uđe se u zapadni Memfis, deo Arkanzasa gde su prodavnice pića nudile ilegalno destilovani viski u bocama sa smeđim papirnim nalepnicama. Roni i ja smo odlepili u jednoj takvoj radnji i pokupovali svaku bocu čudnovatog burbona sa sjajnom etiketom – *Leteći pevac*, *Borbeni pevac*, *Sedi major* – sve te fenomenalne pljoske sa egzotičnim, ručno pisanim imenima. Imali smo ih šezdesetak u prtljažniku. Tako smo iznenada osumnjičeni kao krijumčari alkohola. „Ma ne, mi smo to kupili. Platili smo ih.“ Mislim da ih je sve to piće potpuno zbunilo. Sedamdesete su godine i pijandure nisu drogeraši. Postojala je jasna podela. „Barem su pravi muškarci i piju viski.“ Ali onda su pronašli Fredijevu aktovku, zaključanu, a on je izjavio da je zaboravio šifru za otvaranje. Razvalili su tašnu i tamo su, naravno, stajale dve bočice farmaceutskog kokaina. Gober je pomislio da nas je ’ladno ukebao, ili makar Fredija.

Trebalo je još vremena da se pronađe tamošnji sudija, a već je bilo kasno uveče. Kada su ga našli, ispostavilo se da je dan proveo na terenu za golf pijančevići, pa je do tada već lelujavao.

Sada je otpočela potpuna komedija apsurdna, kao u crno-belim burleskama s pandurima. Sudija je seo u svoju klupu, a razni pravници i policajci počeli da se upinju da ga nagovore da sledi njihovu varijantu zakona. Gober je želeo da natera sudiju da presudi kako su pretres i pronalazak kokaina bili potpuno zakoniti, i da sve nas treba zadržati pod optužbom za krivično delo – tj. da nas bace u ćuzu. Na toj malenoj zakonskoj tački moguće da je ležala budućnost grupe *Rolingstouns*. Barem u Americi.

Ono što je usledilo odigralo se uglavnom kako ću preneti, na osnovu onog što sam našao i kasnijeg svedočanstva Bila Kartera. Ovo je najbrži način da se to ispriča, uz izvinjenje Periju Mejsonu.*

LICA:

Bil Gober, šef policije, osvetoljubiv, besan

Sudija Vin, glavni sudija u Fordajisu, veoma pijan

Frenk Vin, zastupnik tužilaštva, sudijin brat

Bil Karter, poznati žestoki advokat u oblasti krivičnog prava koji zastupa grupu *Rolingstouns*; poreklom iz Arkanzasa, iz grada Litl Rok

Tomi Mejs, zastupnik tužilaštva, idealista, tek izašao s fakulteta

Ostali prisutni: sudija Ferli, doveo ga je Karter da pripazi da se igra pošteno, a njega lično da sačuva pritvora

ISPRED SUDNICE: dve hiljade obožavalaca grupe *Rolingstouns* zbijenih uz zaštitnu ogradu ispred Gradske kuće, skandirajući: „Oslobodite Kita! Oslobodite Kita!“

* *Perry Mason* – izmišljeni advokat – branilac, junak brojnih romana pisca Erla Gardnera i kasnije TV serije. Postao je simbol „drame u sudnici“. (Prim. prev.)

U SUDNICI:

Sudija: Sad, mislim da ovde sudimo o krivičnom delu. Krivičnom delu, go'podo. Saslušaću vaše pre'loške. Gospodine zastupniče?

Mladi zastupnik tužilaštva: Časni sude, ovde postoji problem sa dokazima.

Sudija: Moram da vam se svima izvinim za trenutak. Povlačim se. (U sudnici vlada zbnjenost. Procedura se odlaže deset minuta. Sudija se vraća. Njegova misija bila je da pređe preko puta i kupi pljosku burbona pre nego što zatvore radnju u 10 sati. Boca je sada u njegovoj čarapi.)

Karter (na telefonu s Frenkom Vinom, sudijinim bratom):

Frenk, gde si? Bolje bi bilo da dođeš ovamo. Tom je pod uticajem alkohola. Da. Dobro. Dobro.

Sudija: Nastavite, gospodine... za... nastavite.

Mladi zastupnik tužilaštva: Mislim da nismo u stanju pravno da izvedemo ovo, časni sude. Nemamo opravdanog razloga da ih zadržimo. Mislim da bismo morali da ih pustimo.

Šef policije (sudiji, dere se): Vraga moramo! Da pustimo ovu kopilad? Znaš da ima da te privedem, sudijo. Da znaš da vala 'oću. Ti si opijen. Pijan si na javnom mestu. Nisi u stanju da sediš za tim stolom. Ti sramotiš našu zajednicu. (Pokušava da ga uhvati preko stola.)

Sudija (dere se): Kurvin sine! Beži od mene! Meni pretiš? Ima da te išutiram iz... (guranje i navlačenje)

Karter (uleće da ih razdvoji): Opa! Ček' momci, momci. Hajde da se više ne prepiremo. Hajde da razgovaramo. Ovo nije trenutak da vadimo džigerice i zabadamo noževe, ha ha... Napolju imamo televizijske ekipe, novinare iz celog sveta. Neće to lepo izgledati. Znae šta bi rekao guverner. Hajde da nastavimo s poslom. Mislim da ovde možemo postići nekakav dogovor.

Sudski činovnik: Oprostite, sudijo. Imamo uključenje uživo u vesti *BBC*-ja. Trebate im odmah.

Sudija: Je l' tako? Izvin'te me na trenutak. Odma' se vraćam. (On potegne gutljaj iz boce koju je izvukao iz čarape.)

Šef policije (i dalje se dere): Prokleti cirkus! Proklet bio, Karteru, ovi momci su izvršili krivično delo. Pronašli smo kokain u tim prokletim kolima. Šta bi još hteo? Ima da vas pohapsim. Ima da igraju po našim pravilima, a udariću ih tamo gde najviše boli. Kol'ko te plaćaju, Huverov potrčko? Ako ne presudi da mi je pretres bio zakonit, ima da uhapsim sudiju zbog pijančenja na javnom mestu.

Sudija (čuje se njegov glas upućen *BBC*-ju): O, da. Bio sam ja u Engleskoj za vreme Drugog svetskog rata. Pilot bombardera, 385. bombaška. Stacionirani u Grejt Ešfildu. Mlogo sam se dobro proveo tamo... O, ja volim Englesku. Igrao sam golf. Igrao sam na nekim sjajnim terenima. Imate baš dobre terene za golf tamo... Venevort, zar ne? Da. A sada, da vas sve obavestim da ćemo imati konferenciju za štampu s momcima i objasniti neke ovdašnje procedure. Kako su se *Rolingstounsi* našli u našem gradu i sve to.

Šef policije: Ja sam ih ovde u'vatio i ima da ih zadržim. 'Oću te Engleščiče, te pederčiče. Šta bre oni misle ko su?

Karter: Hoćeš da izazoveš nered? Jesi li pogledao napolje? Imaš jedan jedini par lisica i potpuno ćeš izgubiti kontrolu nad ovom masom. To su *Rolingstounsi*, za boga miloga.

Šef policije: A tvoji momčići će iza rešetaka.

Sudija (vratio se sa intervjuja): O čemu se radi?

Sudijin brat (odvlači ga na stranu): Tome, moramo da popričamo. Nema zakonskog osnova da zadržavamo ove ljude. Pakle no će nas koštati ako ovde dosledno ne sprovedemo zakon.

Sudija: Znam to. Naravno. Da. Da. Gospodine Kartere. Svi sada pristupite.

Do tad su se već svi izduvali osim šefa Gobera. Pretres nije otkrio ništa što bi zakonski mogli da upotrebe. Nisu imali za šta da nas optuže. Kokain je pripadao stoperu Frediju i bio je nezakonito pronađen. Veći deo pripadnika državne policije sada je bio na

* Sudija ne može da izgovori ime čuvenog golf terena Ventvort (Wentworth). (Prim. prev.)

Karterovoj strani. Uz mnogo dogovaranja i sašaptavanja, Karter i ostali pravници sporazumeli su se sa sudijom. Vrlo jednostavno. Sudija bi voleo da zadrži lovački nož, a zauzvrat će odbaciti optužbu vezanu za njega (taj nož je i dan-danas okačen u sudnici). Optužbu za bezobzirnu vožnju on će ublažiti na nivo prekršaja, u ravni s pogrešnim parkiranjem, za koji ću platiti 162 dolara i pedeset centi. Karter je sa sobom poneo 50.000 dolara u kešu, od čega je odvojio 5.000 za Fredijevu kauciju zbog kokaina, a dogovoreno je da će kasnije podneti zahtev za odbacivanje slučaja na temelju zakonskih propusta. Tako je i Fredi mogao slobodno da krene. Međutim, postojao je još jedan uslov. Morali smo da održimo konferenciju za štampu, a onda se slikamo zagrljeni sa sudijom. Roni i ja smo održali konferenciju sedeći za sudijinim stolom. Sad sam već na glavi imao vatrogasni šlem, a snimili su me kako udaram čekićem i objavljujem novinarima: „Slučaj je zaključen.“ Uh!

Bio je to klasičan ishod kada su *Stounsi* u pitanju. Vlasti koje bi nas uhapsile uvek su imale škakljiv izbor. Hoćeš li da ih zatvoriš ili da se slikaš s njima i obezbediš im motorizovanu pratnju dok im ne vidiš leđa? Glasovi birača ležali su na obe strane. U Fordajsu je sve za dlaku prevagnulo ka motorizovanoj pratnji. Državna policija nas je oko dva sata ujutru sprovela kroz okupljenu masu do aerodroma, gde je čekao naš avion, zagrejan i fino ispunjen bocama džeka danijelsa.

Političke ambicije guvernera Arkanzasa Majka Hakabija, koji se spremao za predsedničku nominaciju u ime Republikanske stranke, te 2006. godine su pomogle da mi se izdejstvuje pomilovanje za prekršaj od pre trideset godina. Guverner Hakabi takođe zamišlja da je gitarista. Mislim da čak ima i sopstveni bend. U stvari, nisu imali šta da pomiluju. Nikakav zločin nije kažnjavan u Fordajsu, ali to nije bilo važno, svejedno sam dobio pomilovanje. Međutim, šta se dođavola desilo s kolima? Mi smo ih ostavili u garaži napunjena drogom. Voleo bih da znam šta se dogodilo s tim stafom? Možda nikada nisu ni skidali tapacirung s vrata. Možda ga neko još uvek vozika unaokolo, i dalje ispunjenog tim sranjem.

Drugo poglavlje

Odrastanje sina jedinca na baruštinama Dartforda. Izleti i kampovanja po Dorsetu s mojim roditeljima, Bertom i Doris. Pustolovine s mojim dedom Gasom i gospodinom Tompsonom Vuftom. Gas me uči prvi zahvat na gitari. Učim da istrpim batine u školi, a kasnije savladam siledžiju iz *Dartford teka*. Doris mi neguje sluh uz pomoć Djanga Renarda (Django Reinhardt), a preko Radio Luksemburga otkrivam Elvisa. Od člana crkvenog hora pretvaram se u školskog buntovnika i izbacuju me iz škole.

Mnogo godina spavao sam prosečno dva puta nedeljno. To znači da sam bio budan za najmanje tri života. Ipak, pre tih života odigralo se moje detinjstvo, ograničeno na istok od Londona – na Dartford, uz Temzu, gde sam rođen osamnaestog decembra 1943. Po rečima moje majke Doris, to se dogodilo za vreme jednog vazdušnog napada. Ne mogu da joj protivurečim. Sve četiri usne su zapečaćene. Međutim, prvi blesak sećanja koje imam jeste kako ležim na travi u dvorištu iza kuće i upirem prstom u avion što brunda po plavom nebu iznad naših glava, a Doris kaže: „Spitfajer.“* Rat je tada bio završen, ali tu gde sam ja odrastao bilo je dovoljno da odeš iza ugla i na horizontu bi se videli pustoš, korov, možda tek jedna ili dve od onih čudnih kuća kao iz Hičkovih filmova, koje su nekim čudom ostale čitave. Našu ulicu umalo da razori dirigovana bomba, ali mi tada nismo bili kod kuće. Doris kaže da je odskakutala niz pločnik i poubijala sve koji su se našli sa obe strane naše kuće. Cigla ili

* Britanski borbeni avion, koristio se u Drugom svetskom ratu. (Prim. prev.)